

CERÀMICA SIGIL·LADA

Elements ostentosos a la vil·la romana del Vilar de valls

Conjunt de peces de ceràmica sigil·lada aparegut, format per nou peces, llises i decorades. Els motius són variats: garlandes ondulades de motius vegetals i florals, temes cruciformes o mètopes que separen figures d'aus.

Excavació de la vil·la romana del Vilar (CODEX).

Entre els anys 2000 i 2002 es va portar a terme una important reforma urbanística que va afectar l'àrea de protecció del jaciment ibèric del Vilar. Els treballs arqueològics previs van aportar una destacable troballa amb l'aparició d'unes restes d'època romana desconegudes fins aquell moment i que es situaven als peus de l'antiga ciutat ibèrica.

M. Ester Fabra Salvat

Les restes van ser identificades com una vil·la romana, amb una superfície estimada de més de 5.000 m² dels quals només va ser possible excavar en extensió uns 600 m² de l'extrem nord-oest. A més, es van extreure els nivells superficials de 2.600 m² i, d'aquests, va ser possible excavar-ne un sector rectangular d'uns 200 m² en extensió i profunditat, fet que va permetre localitzar part d'uns banys privats.

Es creu que resten intactes més de 3.000 m², en els quals sabem del cert que s'hi conserven més restes d'estructures arquitectòniques.

El passat 22 de juny s'inaugurava un nou muntatge de la vitrina d'arqueologia dedicada a aquest jaciment arqueològic, ignorat tant pels vallencs com per la historiografia arqueològica atès que, des del seu descobriment, no ha estat

estudiat en profunditat i pràcticament totes les seves restes es troben actualment colgades.

La planta general parcial que es va poder excavar dibuixava un establiment que conservava parcialment la seva *pars* rústica (dependències destinades a l'explotació agropecuària) i la *pars* urbana (dependències destinades a la residència del propietari i la seva família), un establiment que va patir diferents transformacions al llarg dels seus 300 anys d'existència.

Cal situar l'inici de l'establiment al tercer quart del s. II aC. En aquells moments tindria uns usos fonamentalment agrícoles, amb una marcada importància en la producció i comerç del vi. Es localitzaren unes estances rectangulars molt allargades i un abocador de ceràmiques situat al límit occidental de

Diferents treballs a l'excavació de la vil·la.

la vil·la, en una petita riera o barranc poc profund. En aquest abocador hi van aparèixer grans quantitats de fragments d'àmfora que copien models ja plenament romans, com serien les imitacions de la forma grecoitàlica tardana o de transició i la forma Dressel 1A. Així mateix, van aparèixer àmfors locals ovoïdes de reduïdes dimensions (45-50 cm d'alçada). Malauradament, no es van poder localitzar els forns on foren elaborades, però sí que hi aparegueren nombrosos fragments de peces que presentaven deformacions i clars indicis de sobrecocció, la qual cosa demostra que existia una terrisseria d'àmfors romanes que seria, si no la primera, una de les més antigues que s'han documentat a la província de la Hispània Citerior.

Moltes d'aquestes peces presenten les mides característiques dels recipients amfòrics que s'utilitzaven per al transport i exportació del vi a través del port de Tàrraco. En canvi, les petites àmfors ovoïdes es creu que podrien servir per envasar vins de major qualitat, derivats o preparats especials com *mulsum* (compost de most i mel) o variants per a usos culinaris com ara l'elaboració de salses

com el *defrutum* (most reduït a la meitat del seu volum), *sapa* (most reduït dos terços) o *caroenum* (most reduït un terç).

També dins la *pars* rústica destacava l'aparició d'una estança amb una dolia encaixada, dos fornets de petites dimensions que compartien un dels

Detall de l'aparició d'àmfors a l'abocador.

costats i que es poden relacionar amb algunes activitats metal·lúrgiques i dos grans dipòsits circulars i, possiblement, un tercer, construïts amb lloses de pedra. Juntament amb els dipòsits, també es va localitzar una conducció que els proveiria d'aigua. Aquests àmbits s'abandonaren a finals del s. I aC o durant el canvi d'era.

Un dels períodes més coneguts i documentats de la vil·la correspon a la segona meitat del s. I dC, amb l'aparició d'uns petits banys privats dels quals només es va poder identificar la part del *tepidarium* (banys tebis), del *caldarium* (banys calents) i del *praefurnium* (forn). Aquest darrera estructura ja no es conserva per l'amortització posterior dels banys, que en va ocasionar la parcial destrucció i desmantellament, però es pot confirmar plenament la seva situació i presència. S'hi detectaren les evidències més fortes de l'acció del foc i, sota l'estança bastida amb posterioritat en aquest punt, s'hi va trobar el mateix tipus de paviment i diverses taques de cendra.

Es va suposar que el *frigidarium* (banys freds), que també podia funcionar com *apodyterium* (vestidor), es trobaria al nord del *tepidarium*, fora dels límits de l'excavació.

Superposició dels banys damunt dels antics dipòsits.

Aquests banys es situen damunt mateix dels dipòsits circulars de la fase anterior, que ja es trobaven amortitzats; la construcció d'aquestes estances, d'ús residencial i privat, en un emplaçament que havia tingut abans un ús industrial va significar un canvi d'ordenació de l'espai urbanístic.

Aquestes dues estances eren calefactades amb terres flotants sobre *pilae* (totxos que servien per elevar el terra i aconseguir una calefacció radiant), però durant les excavacions aquests elements només es van poder documentar a la zona del *caldarium*.

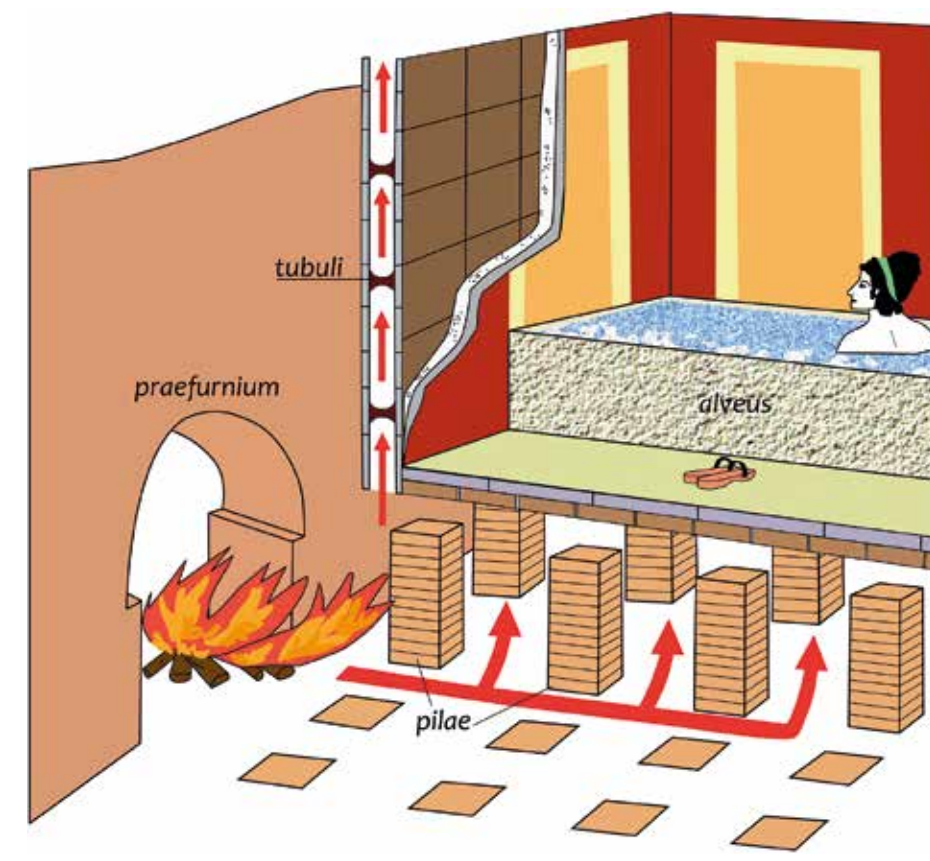
Aquest sistema de calefacció s'anomenava hipocaust i feia circular l'aire calent no tan sols pel terra sinó també per les parets a base d'un sistema de canonades (*tubuli*) entre els murs.

De totes les estructures que es van descobrir a la vil·la, els banys foren els únics elements que van ser totalment excavats i que actualment es poden visitar.

També d'aquesta mateixa època són un conjunt de tres habitacions allunyades físicament dels banys però que presentaren el mateix tipus de materials. Són estances que possiblement es podrien considerar d'ús privat o familiar. Fou precisament a la zona dels banys i en aquestes estances on van aparèixer un conjunt de peces de ceràmica sigil·lada.

Aquesta ceràmica sorgeix en temps de l'emperador August i s'identifica amb la vaixel·la de luxe romana. Es fabricava amb motlle i amb un acabat final de vernís brillant de color vermell fet amb un fang colorant molt ric en ferro. Hi trobem refinats dissenys i decoracions en relleu, encara que també se'n produïren de llises.

Quan la peça encara era fresca, se li afegia la marca amb el segell del mestre terrisser fabricant, tot i que de vegades la marca ja venia amb el mateix motlle.

Representació d'un hipocaust a partir d'un dibuix de Jean- Pierre Adam (J. Ciurana).

Marques dels tallers CYCES VALERI i FIRMUS trobades a la vil·la.

Detalls dels motius decoratius de les peces de ceràmica sigil·lada trobades.

Bracet de nina de joguina feta amb os.

Amulet fàl·lic per penjar al coll. Es considerava un talismà contra el mal d'ull i afavoria la bona sort.

Bol de vidre decorat amb costelles en relleu.

En una copa del conjunt, a la part externa inferior del cos, va aparèixer un grafit amb una inscripció al·lusiva al seu propietari.

E[...]us est Parissivs Minicivs

Els ciutadans romans acostumaven a tenir tres noms (*tria nomina*). Eren el *praenomen* (nom personal), *nomen* (nom de la gens o clan al qual pertanyia) i *cognomen* (nom de la família directa).

En aquest cas, el nostre personatge només ens informa que té dos noms. El primer és estrany i potser format a partir del personatge mitològic de Paris o de la llatinització d'un nom grec (Cyparissos). El segon nom és més conegut. Els Minici pertanyien a un llinatge molt important que cal situar entre les darreries del s. I i els inicis del s. II dC a Empúries, Barcino i Tàrraco. Procedien de la península itàlica i es van establir a Tàrraco en temps de la República romana, on van formar part de l'elit més activa i més ben posicionada no tan sols de la colònia sinó del *Conventus Tarraconensis*. Segurament Parissius Minicius era un llibert o esclau a qui li havien regalat aquesta peça de ceràmica sigil·lada i, en tant que una peça valuosa per ell, s'hi va fer gravar el seu nom com a signe de propietat.

Malgrat l'insuficient coneixement que tenim d'aquest jaciment per la manca d'estudis científics, la vil·la romana del Vilar ens mostra elements ostentosos i luxosos propis d'una família benestant. Els banys i la ceràmica de luxe són només una part d'aquestes evidències. S'hi han identificat restes de vidre, joguines o elements d'abillament personal que distingeixen la vil·la, però només la recerca i la investigació dels materials apareguts ens ho podria corroborar. ■

Per un país valent i orgullós de si mateix.
 On ningú tingui por de ser i de mostrar-se tal com és, sigui quina sigui la seva orientació sexual o identitat de gènere. Un país on viure en llibertat i on tothom senti com a pròpia la lluita LGBTI+.
 Un país que senti orgull per l'Orgull.

Fem que sigui Catalunya. Orgull de país.

#orgulldepaís